

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਚੇਤਨਾ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਂਮਾਰੀ

ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਪੰਜਾਬੀ),

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ, ਜੈਤੋ।

Email-id : professorparminder@gmail.com

ਬਾਰੂਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਸੰਕਲਪ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੱਧਕਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਪਰਪੱਕ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇਸ ਧੁਰੇ ਦੁਆਲੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਚਿਤਵਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ'। ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਵੰਡ ਛਕਣ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਅਮਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸੁਆਦ-ਭਰਪੂਰ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰਿਆ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿਰਜਿਆ। 'ਰਾਮਕਲੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡ ਅਤੇ ਸੱਤੇ ਡੂਮ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਦੀ ਦੇਹੀ ਫ਼ਿਰਾਈ ਗਈ ਤੇ ਜੋਤਿ ਵੀ ਉਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੁਗਤ ਵੀ ਉਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਸੱਚ ਰੂਪ ਕਿਲਾ ਤਕੜੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਉਸਾਰਿਆ। ਇਸੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚੱਲਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਲਈ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਸੁਆਦ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘਿਉ ਵਾਲੀ ਸੁਆਦਲੀ ਖੀਰ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਆਸਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਉੱਥਾਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇੱਜ਼ਤ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਦਾ ਬਾਇਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤ ਹੋਵੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਵੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਝੱਟ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਾ ਬਹੁੜਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਵੀ ਏਨੀ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਲੋਕ ਆ-ਆ ਛਕੀ ਜਾਣ ਪਰ ਭਰਪੂਰਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਭਰਪੂਰਤਾ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਨੀਅਤ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਜਾਂ ਸੰਕਟ ਆਇਆ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੇਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਸਾਰਥਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੱਸ ਖੌਟਿਆ।

ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿੱਖ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਨੇ ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫ਼ੈਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ਨ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ', ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ਨਾ ਕੇ ਬੈਰੀ ਨਾਹੀਂ ਬਿਗਾਨਾ' ਤੇ 'ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸੁ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ' ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਾਨਸੁ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੈ ਏਕੋ ਪਹਿਚਾਨਬੋ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਵਿਚ ਲੰਗਰ, ਪੰਗਤ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਨੁਇਆਈਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਚਿਮਟੇ ਨਾਲ ਛੂਹਣਾ ਵੀ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ, 'ਮਨੁੱਖ' ਮੰਨਣ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ' ਕਹਿ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ, ਬੈਠਦੇ ਅਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :

'ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਲਿਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਲਈ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸੁਝਾਉ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਸਨੂਈ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਚੇਤਨਾ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਵ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਈ ਜੀਵਨ ਵਿਧੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਕੀਕੀ-ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। (1)

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹਿੱਤ ਨੀਵੀਂਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ - ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜਕ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਇਕ ਉਲੇਖਯੋਗ ਮਿਸਾਲ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਇਲਾਕਾਈ ਹੱਦਾਂ, ਬੋਲੀ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ, ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਅਖੁੱਟ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਚਤਮ ਪ੍ਰਵਚਨ ਹਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਸ਼ਕਰਗੰਜ ਵਰਗੇ ਸੂਫ਼ੀ ਦਰਵੇਸ਼, ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੱਕੇ ਅਨੁਆਈ ਸਨ, ਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਰਚਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਵਰਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਖਵਾਉਣੀ ਅਤੇ ਚਹੂੰ ਵਰਣਾਂ ਲਈ ਰੱਖੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਦਾ ਇਕ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਕਾਰਜ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕਾਰਨਾਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਕਾਰਜ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਵਰਣ-ਵੰਡ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ ਅਤੇ ਛੂਆ-ਛੂਤ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਲੱਖਣ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਚੁਣਦਿਆਂ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਲੱਖਣ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਚੁਣਦਿਆਂ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣ, ਜਾਤ, ਕੁੱਲ ਜਨਮ ਆਦਿ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਥਮਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ।

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 1947 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਰਾਜ ਰਿਹਾ। ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਕਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੀਤ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਧ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਕੇਅ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ,

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਵੀ ਸੁਧਰ ਨਾ ਸਕੀ।' (2)

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੱਧਕਾਲ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਤੇ ਸਿਰਜਤ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਾ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੇਵਾ-ਭਾਵ ਦਾ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਗਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਰੂਹਾਨੀ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਧਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਟੈਕਸਟ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਸੰਬਰ 2019 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕੋਵਿਡ ਦਾ ਸੰਕਟ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਬਾਇਸ ਬਣਿਆ। ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਗੂ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਏਨੇ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੱਕ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤ੍ਰਾਸਦਕ ਵੇਦਨਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਖਾਧ-ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ, ਦੁਆਈਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਕਸੀਜ਼ਨ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਲਾਏ। ਇਸ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਆਨਲਾਈਨ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਪਣੀ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਲੰਗਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾ ਭਰਪੂਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਮੁਲਕ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਤਾਬਕ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ, ਉਥੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਤੇ ਗਰੋਸਰੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਨ ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟ, ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿਖਸ, ਸਿੱਖ ਵਲੰਟੀਅਰ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਏਡ, ਦਲ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਟਰਬਨਜ਼ 4 ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਵਿਡ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟ ਇਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2012 ਵਿਚ ਮੈਲਬੌਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਝ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 120 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਤੇ ਐਡੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੁਸ਼ਫਾਇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਬੇਘਰੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਰੋਸਰੀ, ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਤੇ ਬਣਿਆ- ਬਣਾਇਆ ਭੋਜਨ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਸਿਹਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਕਯੂ ਕੰਪੇਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਡੀਲੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪਦਾਰਥ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਗਲ ਸ਼ੀਟਾਂ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਸੰਸਥਾ 600 ਦੇ ਕਰੀਬ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਦ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੋੜਵੰਦਾ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਖੇ ਵੇਲੇ ਮੱਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਸੇਵਾ ਮਾਰਗ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। (3)

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿਖਸ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 2009 ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਅਦਾਰੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮਕਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਹੁਣ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ-ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੰਜੀਕ੍ਰਿਤ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਘਟਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ ਸੰਕਟ ਦੌਰਾਨ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਲੰਟੀਅਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗਰੋਸਰੀ ਤੇ ਬਣੇ-ਬਣਾਏ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਲੋੜਵੰਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਲੰਟੀਅਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਮਾਨਵਤਾ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਮੈਲਬੌਰਨ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2014 ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 2017 ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫ਼ਰੀ ਫੂਡ ਵੈਨ ਨਾਲ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਜੁਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਆਰਨਟੀਨ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫ਼ਤ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਲਮਿੰਗਟਨ ਤੇ ਕੈਨਸਿੰਗਟਨ ਲਾਗੇ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪਬਲਿਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫ਼ਤ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 170 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਲੰਟੀਅਰ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਕ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 800 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਣੇ-ਬਣਾਏ ਭੋਜਨ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ 300 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੇਵਾ-ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ 75000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫ਼ਰੀ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 510 ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਏਡ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਈ ਰਵੀ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 1999 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਟਾਊਨਸਵੇਲ ਹੜ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀਆਂ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਏਡ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਏਡ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਇਕਾਈ ਨਾਲ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਲੰਟੀਅਰ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਵਿਡ ਦੌਰਾਨ ਗਰੋਸਰੀ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਖ਼ਰੀਦੀ ਜਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ 30 ਟਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 26 ਟਨ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਟਰਬਨਸ 4 ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2015 ਵਿਚ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਦੇ ਡਬੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੇਕਾ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਕੰਮ ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ ਦੇ ਪੀਕ ਟਾਈਮ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ 60 ਤੋਂ 70 ਵਲੰਟੀਅਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਲਿਵਰਪੁਲ ਅਤੇ ਹੈਰਿਸ ਪਾਰਕ, ਵਲੋਨਗਾਂਗ, ਕੈਨਬਰਾ ਲਾਰੋ ਕੁਈਨਬੀਨ, ਗੋਲਡ ਕੋਸਟ, ਬ੍ਰਿਸਬੇਨ ਅਤੇ ਮੈਲਬੋਰਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਰਸਦ ਜਾਂ ਗਰੋਸਰੀ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹੈਂਪਰ, ਡਿਸੇਬਲ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੁਣ ਤਕ 30000 ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਫ਼ਰੀ ਮੀਲ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 25 ਟਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਗਰੋਸਰੀ ਵੀ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਮੈਲਬੋਰਨ ਵਿਚ 2014 ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਲੰਟੀਅਰ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ 50000 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਬਣੇ ਬਣਾਏ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕੰਟੇਨਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। (4)

ਕੇਵਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਦਾ ਬਾਇਸ ਬਣੇ ਹਨ ਉਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਦੇ ਬਾਇਸ ਬਣੇ ਹਨ।

ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

1. ਡਾ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵ-ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਚਨ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਪਾ: ਡਾ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਤਰਾ, ਪੰਨੇ 53-54
2. John William Kaye, **Christianity in India**, London, 1859, p. 375.
3. <https://www.sbs.com.au/language/punjabi/audio/service-to-humanity-how-australian-sikhs-are-helping-out-during-the-coronavirus-pandemic>
4. <https://www.sbs.com.au/language/punjabi/audio/indian-restaurant-owner-receives-australia-day-honour-for-distributing-free-meals-during-covid-19-pandemic>